

Κοβεντάρειος Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Ιωάννα Θ. Στεργιοπούλου

Προϊσταμένη της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης

e-mail: iostergiop@kozanh.gr

Η «Κοβεντάρειος» Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης (ΚΔΒΚ) ιδρύθηκε στα μισά του 17^{ου} ου αιώνα. Είναι μια Βιβλιοθήκη με πλούσια και μακρόχρονη ιστορία, η μελέτη της οποίας μας βοηθάει να κατανοήσουμε πέρα από όλα τ' άλλα, το ρόλο που το βιβλίο, ως εργαλείο γνώσης, έπαιξε στη ζωή των κατοίκων του τόπου, να γνωρίσουμε το μορφωτικό και κοινωνικό τους επίπεδο, αλλά και τα ενδιαφέροντά τους σε διάφορες χρονικές περιόδους.

Η συστηματική μελέτη των αρχείων της Βιβλιοθήκης αποτελεί όρο απαραίτητο για κάθε σοβαρή έρευνα για να καταλήξουμε σε θετικά, επιστημονικά τεκμηριωμένα συμπεράσματα και όχι σε αβέβαιες και υποκειμενικές μαρτυρίες, που συχνά βασίζονται σε δευτερεύουσες πηγές ή ακόμα χειρότερα σε ολιγόωρες επισκέψεις «ειδημόνων», που κρίνουν εξωτερικά και ορισμένες φορές επηρεάζονται από τον τρόπο που έγιναν δεκτοί οι ίδιοι στη Βιβλιοθήκη.

Τα στοιχεία, όσα διαθέτουμε για τη Βιβλιοθήκη και την ιστορία της, βρίσκονται σκόρπια στο αρχείο της και μας προσφέρουν μια πλήρη εικόνα της πορείας της μέσα στο χρόνο.

Δεν θα μπορούσαμε λοιπόν εκ των πραγμάτων να παραθέσουμε μια αναλυτικότερη ιστορία της, χωρίς την «εξ αυτοψίας» μελέτη των αρχείων της. Σημειώνουμε όμως επιλεκτικά την αδιάκοπη λειτουργία της και το συνεχές ενδιαφέρον για εμπλουτισμό της συλλογής της, που μαρτυρούν το χρηστικό της χαρακτήρα και επιβεβαιώνουν το χαρακτηρισμό της ως μιας σημαντικής ιστορικής βιβλιοθήκης με πλατύ γνωστικό ορίζοντα.

1. Υφιστάμενη κατάσταση

1.1 Χώροι

Σήμερα η Βιβλιοθήκη εκτός του κεντρικού κτηρίου (Πλ. 28^{ης} Οκτωβρίου, 2^{ος} όροφος) χρησιμοποιεί και έναν αποθηκευτικό χώρο στην οδό Δωδεκανήσου. Ένα μικρό μέρος του υλικού της βρίσκεται σε χώρο του Δημοτικού καταστήματος της Λευκοπηγής.

Με την απόφαση αρ.14/2003 εγκρίθηκε η μεταφορά της σε άλλο κτίριο, κατάλληλα διαμορφωμένο σε τμήματα (αναγνωστήριο, αρχείο, δανειστικό τμήμα, παλιά έντυπα, παιδικό τμήμα κ.λπ.), σύγχρονο, ελκυστικό για το κοινό, εξοπλισμένο με την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή, προκειμένου να διαχειρίζεται και να προσφέρει με τον καλύτερο δυνατό και πιο σύγχρονο τρόπο τις υπηρεσίες της.

1.2 Υλικό - συλλογές

Επειδή το υλικό της δεν είναι πλήρως τεκμηριωμένο, ο υπολογισμός έγινε κατ' εκτίμηση.

1. Σπάνιες και παλιές εκδόσεις από το 1494-1912: 12.000 τόμοι
2. Χειρόγραφα: 380 τόμοι περίπου. Ο τελικός αριθμός θα δοθεί με τη λήξη του έργου της τεκμηρίωσης
3. Αρχαιακό υλικό: 315 κώδικες και 260 φάκελοι με λυτά έγγραφα
4. Παλαιοχριστιανική συλλογή (εικόνες, μαρμάρινες επιγραφές κ.λπ.)
5. Σύγχρονη συλλογή 100.000 και πλέον τόμων εντύπων, εφημερίδων, περιοδικών. Το σύνολο των εντύπων (30.000) που βρίσκονται στο κυρίως βιβλιοστάσιο και στο δανειστικό τμήμα είναι μηχανογραφημένα και έτοιμα για το διαδίκτυο
6. Συλλογή Διονυσίου Ψαριανού περίπου 10.000 τόμοι.

Η ετήσια αύξηση του αριθμού των βιβλίων που προστίθενται στη συλλογή δεν ξεπερνάει τους 2.000 τόμους που προέρχονται κυρίως από δωρεές.

1.3 Προσωπικό

Το προσωπικό της υπηρεσίας αυτή τη στιγμή ανέρχεται σε τρεις (3) βιβλιοθηκονόμους ΤΕΙ, ένα (1) μέλος διοικητικού προσωπικού, μία (1) καθαρίστρια και ένα (1) φύλακα. Απασχολούνται ακόμα δύο (2) βιβλιοθηκονόμοι ΤΕΙ, υπάλληλοι του ΙΝΒΑ. Τελευταία απασχολείται επίσης ένας αριθμός 2-4 ατόμων με συμβάσεις μέσω του Δήμου ή του ΙΝΒΑ, λόγω ανάπτυξης δραστηριοτήτων και συμμετοχής της Βιβλιοθήκης σε προγράμματα.

1.4 Προσφερόμενες υπηρεσίες

Αναγνωστήριο

Το αναγνωστήριο διαθέτει 64 θέσεις αναγνωστών και η είσοδος είναι ελεύθερη για όλους (μέλη και μη μέλη). Από στατιστικά στοιχεία που τηρούνται καθημερινά, το 2006 επισκέφτηκαν το αναγνωστήριο 14.670 άτομα. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται το κυρίως βιβλιοστάσιο με επέκταση στο δανειστικό τμήμα. Τον Αύγουστο του 2006 ο χώρος χωρίστηκε με υποτυπώδες παραβάν για την υλοποίηση των έργων τεκμηρίωσης-ψηφιοποίησης.

Ξεναγήσεις

Στο πλαίσιο του επιμορφωτικού έργου της, η Βιβλιοθήκη πραγματοποιεί ξεναγήσεις μαθητών σχολείων και επισκεπτών της περιοχής και της ευρύτερης περιφέρειας.

Δανεισμός

Μέρος του υλικού της Βιβλιοθήκης (εκδόσεις μετά το 1950) **δανείζεται μόνο στα μέλη της**. Κάρτα μέλους μπορούν να αποκτήσουν **δωρεάν** όλοι οι κάτοικοι και δημότες, με την προσκόμιση της αστυνομικής τους ταυτότητας. Σήμερα ο αριθμός των μελών της ξεπερνά τα 6.000 άτομα.

Συνεργασίες

Η βιβλιοθήκη συνεργάζεται και εξυπηρετεί διάφορους φορείς και διοργανώνει συναντήσεις και σεμινάρια όπως:

- σεμινάριο βιβλιοδεσίας για τις βιβλιοθήκες της Δυτικής Μακεδονίας
- σεμινάριο παλαιογραφίας πάνω στη συλλογή των χειρογράφων, με τη συνεργασία του Μ.Ι.Ε.Τ.
- συμμετοχή στην έκθεση της Βουλής των Ελλήνων για τους Βαλκανικούς πολέμους και για την 200^η επέτειο από τη δημοσίευση της Χάρτας του Ρήγα
- έκθεση έργων της πινακοθήκης, σε συνεργασία με το Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο
- επανέκδοση του εντύπου «Περί παιδων αγωγής ή παιδαγωγία», σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- συνεργασίες με την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, τα ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, την Ακαδημία Αθηνών κ.λπ.

Ηλεκτρονικός κατάλογος- Λογισμικό σύστημα αυτοματισμού Βιβλιοθήκης.

Το 2000 ξεκίνησε η ηλεκτρονική καταλογογράφηση της σύγχρονης συλλογής με το σύστημα LIBRETTO και το πρόγραμμα ΤΣΑ. Το β' εξάμηνο του 2006 έγινε μεταφορά της βάσης και από τις αρχές του 2007 λειτουργούμε πλέον με το ΑΒΕΚΤ 5.5. Προς το παρόν πρόσβαση και αναζήτηση στον κατάλογο γίνεται μόνο από το προσωπικό. Ταυτόχρονα μέσω προγραμμάτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας τεκμηριώνεται το παλιό υλικό στο λογισμικό ΤΑΧΙΝΟΜΙΑ.

Συντήρηση – Διατήρηση υλικού

Το 2004 στα πλαίσια του έργου της ψηφιοποίησης και σε συνεργασία με το ΑΤΕΙ Αθηνών επισκέφθηκε τη Βιβλιοθήκη μια ομάδα αποφοίτων του τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, με επικεφαλής τον κ. Κωνσταντίνο Χούλη. Τότε υπογράφηκε σύμβαση για συντήρηση των δύο (2) παλαιοτέρων κωδίκων βαπτίσεων, τα έξοδα της οποίας ανέλαβε ο σύλλογος «Φίλων της Βιβλιοθήκης Κοζάνης».

Από τις αρχές του χρόνου ξεκινήσαμε τη δημιουργία μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης για τον ημερήσιο τύπο της περιοχής από την πρώτη χρονιά έκδοσης, το 1914. Περιέχει πληροφορίες που ενδιαφέρουν πολλούς και πρόκειται για ευτελές υλικό που κινδυνεύει να καταστραφεί. Αυτό που γινόταν και γίνεται

συνεχώς στη λογική της συντήρησης είναι το δέσιμο των εφημερίδων σε τόμους, ο εντοπισμός και η απόσυρση των φθαρμένων βιβλίων.

2. Έργα της Κοινωνίας της Πληροφορίας

Σήμερα υλοποιούνται τρία (3) έργα μέσω της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚΤΠ):

1. *Ψηφιοποίηση – επιστημονική τεκμηρίωση και ψηφιακή καταλογογράφηση των αρχείων πολιτιστικών τεκμηρίων της ΚΔΒΚ.* Τον Αύγουστο του 2003 εγκρίθηκε το παραπάνω πρόγραμμα της ΚΤΠ και αφορά:
 - την καταγραφή, καταλογογράφηση και ψηφιοποίηση του παλαιού υλικού
 - τη μεταφορά της βάσης LIBRETTO με 28.000 εγγραφές στο νέο πρόγραμμα
 - την ανάδειξη όλου του έργου μέσω ιστοσελίδας (στα ελληνικά και στα αγγλικά) που θα δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό.
2. *Ψηφιακή διαπεριφερειακή Βιβλιοθήκη Κοζάνης:* Το 2004 εγκρίθηκε η δημιουργία δικτύου πέντε (5) βιβλιοθηκών της Δυτικής Μακεδονίας μέσω του Περιφερειακού Προγράμματος (ΠΕΠ). Οι βιβλιοθήκες της Κοζάνης, Πτολεμαΐδας, Καστοριάς, Βελβεντού και Άργους Ορεστικού θα έχουν μέσω της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης Κοζάνης, κοινή διεπαφή (interface) και ανοιχτή πρόσβαση στον κατάλόγο τους 24 ώρες το 24ωρο.
3. *Δημόσια Κέντρα Πληροφόρησης σε 29 Δημοτικές Βιβλιοθήκες:* Νέος χώρος για νέες δραστηριότητες όπως χρήση Η/Υ για πρόσβαση στον παγκόσμιο ιστό (web) και διεξαγωγή σεμιναρίων για νέους χρήστες. Θα γίνεται επίσης έρευνα στους καταλόγους της Βιβλιοθήκης και άλλων Βιβλιοθηκών μέσω δικτύων. Ο εξοπλισμός του κέντρου, το υλικό και η μίσθωση της γραμμής έγινε από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μέσα από το πρόγραμμα «Κέντρα Πληροφόρησης σε 29 Δημοτικές Βιβλιοθήκες».

3. Μηχανολογικός εξοπλισμός - Η/Υ

Μέσα από το πρόγραμμα των ΤΣΑ (Δίκτυο Βιβλιοθηκών Ν. Κοζάνης), το 2000 η Βιβλιοθήκη είχε προμηθευτεί έξι (6) υπολογιστές, έναν εξυπηρετητή (server) και το βιβλιοθηκονομικό λογισμικό LIBRETTO για τις ανάγκες της. Σήμερα όλα έχουν αποσυρθεί και αντικατασταθεί από νέους Η/Υ και εξυπηρετητές, μέσω του προγράμματος «Ψηφιακή Διαπεριφερειακή Βιβλιοθήκη Δυτικής Μακεδονίας». Επίσης μέσω του υποέργου του εξοπλισμού για την «Ψηφιοποίηση – Τεκμηρίωση» έγινε η προμήθεια άλλων επτά (7) Η/Υ και τριών (3) εξυπηρετητών, ενός εγχρώμου σαρωτή βιβλίων Α1, δύο (2) εκτυπωτών κ.λπ. Η Βιβλιοθήκη διαθέτει ακόμα έναν ασπρόμαυρο σαρωτή βιβλίων Α2, δωρεά της κ. Πετρούλας Βλαχοπούλου - Γκατζόφλια (1997), ένα μηχάνημα προβολής διαφανειών, δωρεά του συλλόγου Κοζανιτών της Αθήνας (1996) και ένα φωτοτυπικό μηχάνημα με κάρτα, δωρεά της Νομαρχίας Κοζάνης, ως προς το φωτοτυπικό, ενώ η κάρτα είναι δωρεά του Συλλόγου Φίλων της Βιβλιοθήκης.

4. Στόχοι - ενέργειες

1. Έλεγχος και διόρθωση των εγγραφών για την αξιοπιστία και συνέπεια του καταλόγου και άμεση διάθεση του στο διαδίκτυο
2. Συνέχιση της αναδρομικής καταλογογράφησης (παλαιές ελληνικές και ξενόγλωσσες εκδόσεις, χειρόγραφα και συλλογή Διονυσίου Ψαριανού) και της ψηφιοποίησης της συλλογής
3. Ανάπτυξη ψηφιακής βιβλιοθήκης και βιβλιοθήκης πολυμέσων. Απόκτηση με αγορές ή δωρεές του αναγκαίου υλικού
4. Επιμόρφωση και υποστήριξη χρηστών με τακτικά σεμινάρια που μπορούν να γίνονται στο χώρο του Κέντρου Πληροφόρησης, καθώς και χορήγηση βοήθειας για πλοήγηση στον παγκόσμιο ιστό
5. Εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης θερμοκρασίας και υγρασίας
6. Έκδοση Κοζανίτικης Βιβλιογραφίας
7. Εμπλουτισμός της υπάρχουσας φωτοθήκης και δημιουργία φωτογραφικού ψηφιακού αρχείου
8. Ίδρυση παιδικής βιβλιοθήκης και παραρτημάτων σε γειτονιές και χωριά

9. Λειτουργία παραρτήματος Βιβλιοθήκης σε Νοσοκομείο και δανεισμός κατ' οίκον σε κληνήρη άτομα
10. Συνέδρια, σεμινάρια, εκδηλώσεις (π.χ. Συνέδριο Μαθηματικής Εταιρείας)
11. Ανάληψη έργων ψηφιοποίησης και για άλλους φορείς (βιβλιοθήκες, αρχεία).